

22.8.2024 14. helluntain jälkeisen viikon torstai

Päivän epistola

Galatalaiskirjeen lukeminen alkaa. Lauantaisin, sunnuntaisin ja juhлина teksti voi olla myös muualta.

”Minä Paavali, apostoli, joka en ole saanut virkaani ihmisiltä enkä kenenkään ihmisen välityksellä vaan jonka ovat apostoliksi asettaneet Jeesus Kristus ja Isä Jumala, joka herätti hänet kuolleista, tervehdin Galatian seurakuntia, minä ja kaikki kanssani olevat veljet. Jumalan, meidän Isämme, ja Herran Jeesuksen Kristuksen armo ja rauha teille – Kristuksen, joka uhraisi itsensä meidän syntiemme tähden pelastaakseen meidät nykyisestä pahasta maailmasta, niin kuin oli Jumalan, meidän Isämme tahto. Hänen on kunnia aina ja ikuisesti. Aamen. Olen hämmästynyt, kun te näin pian olette luopumassa hänestä, joka on armossaan kutsunut teidät, ja olette siirtymässä toisenlaiseen evankeliumiin. Mitään toista evankeliumia ei kuitenkaan ole. Jotkut vain hämmentävät teidän ajatuksianne ja koettavat vääristää Kristuksen evankeliumia. Julistipa kuka tahansa teille evankeliumia, joka on vastoin meidän julistamaamme – vaikkapa me itse tai vaikka taivaan enkeli – hän olkoon kirottu. Toistan sen, minkä olen ennenkin sanonut: jos joku julistaa teille evankeliumia, joka on vastoin sitä minkä olette saaneet, hän olkoon kirottu. Yritänkö minä tässä vaikuttaa ihmisiin? Tai kukaties Jumalaan? Pyrinkö olemaan ihmisille mieliksi? Jos vielä pyrkisin miellyttämään ihmisiä, en olisi Kristuksen palvelija. Jumalan edessä vakuutan, että tämä, mitä teille kirjoitan, on totta. Sitten lähdin Syyriaan ja Kilikiaan. Juudean kristillisissä seurakunnissa minua ei vielä tunnettu. Niissä vain kerrottiin kuulopuheena: ”Se mies, joka ennen vainosi meitä, julistaa nyt samaa uskoa, jota hän ennen yritti hävittää.” Ja Jumalaa ylistettiin siitä, mitä minulle oli tapahtunut. Neljätoista vuotta myöhemmin menin uudelleen Jerusalemiin Barnabaksen kanssa ja otin mukaan myös Tituksen. Menin sinne kokemani ilmestyksen johdosta. Tein siellä selkoa evankeliumista, jota julistan kansojen keskuudessa; puhuin yksityisesti seurakunnan arvohenkilöille. Tahdoin varmistautua siitä, ettei kaikki vaivannäköni menisi hukkaan. Ei edes seuralaistani Titusta, joka on kreikkalainen, pakotettu ympärileikkaamaan itseään. Tosin joukkoomme oli tullut eräitä valeveljiä urkkimaan, millaista on se vapaus, jonka me olemme Kristukselta Jeesukselta saaneet. Heidän tarkoituksenaan oli saattaa meidät lain orjuuteen. Mutta me emme hetkeksikään antaneet heille periksi, jotta evankeliumin totuus säilyisi teille puhtaana.” (Gal. 1: 1 – 10, 20 – 2: 5)

Tekstimme on aivan Galatalaiskirjeen alusta. Galatia sijaitsee Vähässä Aasiassa. Tutkijoiden keskuudessa ei ole yksimielisyyttä, mille Galatian alueelle kirje on kirjoitettu. Enemmistö näyttää kannattavan ns. pohjoista teoriaa, silloin vastaanottajat olisivat sellaiset paikat kuin Ankyra, Pessinus

ja Tavium. ”Tervehdin Galatian seurakuntia” osoittaa kirjeen olevan tarkoitettu useille seurakunnille. Voi olla, että tervehtiessään näin useita eri seurakuntia hän pyrki osoittamaan, että vaikka he ovat eri paikoissa, niin he kuuluvat yhteen.

Paavali ei ollut Jeesuksen opetuslapsi eikä kuulunut alkuperäisten apostolien joukkoon. Sen takia esiintyi väitöksiä, ettei hänellä ollut apostolin valtuuksia. Tämän takia Paavali heti alussa toteaa, että hän on oikea apostoli ja hänellä on apostolin valtuudet. Häntä ei kuitenkaan ole kukaan ihminen (toinen apostoli) valtuuttanut tähän tehtävään, vaan hänen valtuutensa tulevat suoraan Jeesukselta Kristukselta ja Isä Jumalalta. Persoonien järjestys lauseessa on mielenkiintoinen, sillä tavallisesti mainitsemme ensin Isän. Todennäköisesti Paavali tässä korostaa persoonien samanlaista arvoa niitä vastaan, jotka esittivät Isän olevan korkeampi. ”Joka herätti hänet kuolleista”, näillä sanoilla Paavali vahvistaa sen, että Kristuksen uhri oli ehdoton, Hän itse ei herättänyt itseään kuolleista, vaan sen teki Isä Jumala.

”Jumalan, meidän Isämme, ja Herran Jeesuksen Kristuksen arvo ja rauha teille.” Paavali välittää messiaanisen armon siunauksen, joka tulee sekä Isältä että Pojalta. ”Joka uhraisi itsensä meidän syntiemme tähden pelastaakseen meidät” ilmaisee kirjeen tärkeimmän teeman. Se on Kristuksen suorittama pelastusteko Isän pelastussuunnitelman mukaisesti. Vaikka sanomme, että Jumala antoi ainoan Poikansa, se ei merkitse, että Jeesus Kristus olisi toiminut kuin orja, pakotettuna tekemään jotakin. Jumalana ja vapaana Persoonana Hän olisi voinut kieltäytyä. Mutta Hän toimi omasta vapaasta tahdostaan ja ”uhraisi itsensä”. Vaikka teksti ei mainitse sitä, Paavali korostaa tässä, että Kristus pelasti meidät, ei juutalaisten perinnäissäännöt. ”Pelastaakseen meidät nykyisestä pahasta maailmasta” ei tarkoita, että maailma olisi paha. Se tarkoittaa kaikkea sitä toimintaa, joka suuntautuu Jumalasta pois päin.

Paavali on hämmästynyt siitä, että galatalaiset ovat luopumassa hänen julistamastaan ainoasta oikeasta evankeliumista johonkin toiseen evankeliumiin. Paavali ei kuvaa tässä jotain loppuun suoriuttua asiaa, vaan tapahtumaketjua, jopa voi johtaa luopumiseen. ”Joka on armossaan kutsunut teidät” tarkoittaa Jumalaa Isää. Armossaan tarkoittaa Kristuksen palvelutehtävää. Jumalan armo on asia, joka pelastaa meidät, ei juutalaisten tapojen noudattaminen. ”Mitään toista evankeliumia ei ole”, siis ei ole toista ilosanomaa. Tässä ei kumota Raamatussamme olevia evankeliumikirjoituksia, vaan korostetaan niiden yhteistä sanomaa. Paavalin kirjoittaessa näitä rivejä, ei ollut vielä yhtään nykyisistä evankeliumikirjoista vielä kirjoitettu. Kristus pelasti meidät eikä Kristusta voida jakaa kahtia. ”Jotkut” tarkoittaa niitä juutalaisia, jotka kääntyttyään kristinuskoon edelleen vaativat noudatettavan juutalaisia tapoja, esimerkiksi ympärileikkausta ja sapattimääräyksiä.

”Taivaan enkeli” viittaa juutalaiseen ajatteluun, jossa enkeli esitti lain Moosekselle. Tällainen väärän evankeliumin esittäjä pitää erottaa kirkosta. Käännöksessä käytetty sana kirota joku ei vastaa todellisuutta. Kreikankielinen sana on anateema, joka tarkoittaa pois luovutettua, syrjään asetettua. Sitten Paavali toteaa, että hän esittää totuuden eikä pyri mielistelemään ketään muuttamalla opetusta, jotta ihmiset kääntyisivät Kirkon jäseniksi. Paavali asettaa itsensä myös mahdollisen erottamisen alaiseksi, jos hän muuttaisi alkuperäistä opetusta. Hän korostaa tässä ehdotonta uskollisuutta alkuperäiselle opetukselle, jota ei mistään syystä saa muuttaa. Paavali ei muuta opetustaan miellyttääkseen ihmisiä.

Edellä on käsitelty jakeet 1 – 10. Seuraavaksi siirrymme jakeeseen 20 ja siitä eteenpäin.

Kolme vuotta kääntymisensä jälkeen Paavali kävi lyhyesti Jerusalemissa ja siirtyi ”Syyriaan ja Kilikiaan”. Näin ollen häntä ei tunnettu henkilökohtaisesti Juudean seurakunnissa. Kääntymyksen kristinuskoon Paavalin yhteys Jerusalemiin oli olemassa, mutta henkilökohtaisia vierailuja Jerusalemissa oli vähän. Hänen tehtävänsä ei ollut Juudeassa vaan pakanoiden keskuudessa. Paavali toteaa: ”Jumalaa ylistettiin siitä, minä minulle oli tapahtunut.” Siis Paavalia ei kiitetty hänen toiminnastaan vaan Jumalaa!

Neljätoista vuotta viittaa todennäköisesti Paavalin kääntymisen ajankohtaan. Hän meni Jerusalemiin kokemansa ”ilmestyksen johdosta”. Todennäköisesti kyse on ns. apostolien kokouksesta.

Barnabas oli kotoisin Kyprokselta, leeviläinen, alkuperäiseltä nimeltään Joosef (Ap.t. 4: 36). Hän toimi Antiokiassa profeettana tai (ja) opettajana (Ap.t. 13: 1). Barnabas oli Paavalin työtoveri lähetystyössä aina apostolien kokoukseen asti. Titus oli pakanakristitty, joka toimi Paavalin kanssa lähetystyössä Paavalin kolmannella lähetysmatkalla.

”Kokemani ilmestyksen johdosta” viittaa Paavalin omaan ilmestykseen, jossa Kristus ilmestyi hänelle. Näin hän osoittaa sen, että hän ei ole Jerusalemin apostolien kutsuma. Apostolien tekojen kirja kertoo, että Paavali meni Jerusalemiin Apostolien kokoukseen Antiokian seurakunnan vaatimuksesta (Ap.t. 15: 2).

Kysymys ympärileikkauksesta oli ongelma. Se oli liiton merkki Vanhassa testamentissa, mutta nyt oli olemassa uusi liitto. Apostolien toiminta hieman vaihteli. Juutalaisten keskuudessa olleet apostolit eivät tunnu kiinnittäneen siihen mitään erityistä huomiota, sillä heidän jäsenensä olivat juutalaisina

ympärileikattuja. Paavali toimi pakanoiden keskuudessa, eikä hän vaatinut ympärileikkausta. Yhteentörmäys tuli siitä, että vanhoilliset juutalais-kristityt halusivat pakanoiden ympärileikkausta. He saattoivat myös kieltäytyä kanssakäymisestä pakanuudesta kääntyneiden ympärileikkaamattomien seurakuntalaisten kanssa.

Paavali toimi hyvin diplomaattisesti. Hän perusteli opetustaan ”yksityisesti seurakunnan arvohenkilöille”. Jos hän olisi suoraan julkisesti vaatinut ympärileikkauksen lopettamista, olisi seurauksena mahdollisesti ollut iso riita. Nyt hän taivutti johtohenkilöt puolelleen ennen julkista tapaamista.

Apostolien kokous ei pakottanut ”kreikkalaista” (kreikan kieltä puhuva, ei juutalainen) Titusta ympärileikkauttamaan itseään. Paavalin kanta, että isien perinnäissääntöjä, esimerkiksi ympärileikkausta, ei tarvitse noudattaa, voitti Apostolien kokouksessa. Kokouksessa jotkut juutalais-kristityt esittivät kyllä pakanoiden ympärileikkausta (Ap.t. 15:5). Paavali nimittää heitä tässä kirjeessään ”valeveljiksi”. Me olemme saaneet Kristukselta Jeesukselta vapauden laista. Tällä Paavali ei tarkoita, että ”koko Vanha testamentti” olisi hylättävä, vaan sitä, että ns. isien perinnäissäädökset eli Mooseksen lain tulkinta ei koske kristittyjä.

”Me emme hetkeksikään antaneet heille periksi” kuvaa Paavalia Apostolien kokouksen ratkaisijana. Paavalin ylpeily tässä voi olla liioittelevaa tai on ehkä liikaa Paavalin näkökulmasta katsottu. Apostolien kokouksesta Apostolien teot antaa hieman toisenlaisen kuvan. Sen mukaan ratkaisevan puheenvuoron käytti Pietari, joka ensimmäisenä apostoleista toimi pakanoiden keskuudessa (Ap.t. 15: 7 – 11). Pietarin jälkeen puhui Jaakob, joka vahvisti Simonin (Pietarin) näkemyksen. (Ap.t. 15: 13 – 14).

Päivän evankeliumi

”He tulivat toiselle puolen järveä Gerasan alueelle. Heti kun Jeesus nousi veneestä, häntä vastaan tuli hautaluolista mies, jossa oli saastainen henki. Mies asusti haudoissa, eikä kukaan pystynyt köyttämään eikä kahlehtimaan häntä. Monet kerran hänet oli kahlittu sekä käsistä että jaloista, mutta hän oli särkenyt kahleet ja katkonut köydet, eikä kukaan kyennyt hillitsemään häntä. Kaiket päivät ja yöt hän oleskeli haudoissa ja vuorilla, huusi ja runteli itseään kivillä. Kun hän nyt kaukaa näki Jeesuksen, hän tuli juosten paikalle, heittäytyi maahan hänen eteensä ja huusi kovalla äänellä: ”Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman Jumalan poika? Jumalan tähden, älä kiduta minua!” Jeesus näet oli jo käskemässä saastaista henkeä lähtemään miehestä. ”Mikä sinun nimesi on?”

Jeesus kysyi, ja sai vastauksen: ”Legioona, sillä meitä on monta.” Henget pyysivät ja rukoilivat, ettei Jeesus ajaisi niitä pois siltä seudulta. Lähistöllä oli vuoren rinteellä suuri sikalauma laitumella. Pahat henget pyysivät Jeesukselta: ”Päästä meidät sikalaumaan, anna meidän mennä sikoihin.” Hän antoi niille luvan. Silloin saastaiset henget lähtivät miehestä ja menivät sikoihin, ja lauma syöksyi jyrkännettä alas järveen. Sikoja oli noin kaksituhatta, ja ne hukkuivat kaikki. Sikopaimenet lähtivät pakoon ja kertoivat kaikesta tästä kaupungissa ja kylissä. Ihmisiä lähti katsomaan, mitä oli tapahtunut. He tulivat Jeesuksen luo ja näkivät pahojen henkien vaivaaman miehen istuvan siellä. Mies, jossa oli ollut legioona henkiä, istui vaatteet yllään ja täydessä järjessään. Tämä sai heidät pelon valtaan. Paikalla olleet kertoivat heille, mitä pahojen henkien vaivaamalle oli tapahtunut ja kuinka sikojen oli käynyt. Silloin kaikki alkoivat pyytää, että Jeesus poistuisi siltä seudulta. Kun Jeesus nousi veneeseen, pahoista hengistä vapautunut pyysi saada jäädä hänen seuraansa. Jeesus ei siihen suostunut vaan sanoi hänelle: ”Mene kotiisi omaistesi luo ja kerro tästä suuresta teosta, jonka Herra on armossaan sinulle tehnyt.” Mies lähti ja alkoi Dekapoliin alueella julistaa, mitä Jeesus oli tehnyt hänelle. Kaikki olivat ihmeissään.” (Mark. 5: 1 – 20)

Sama kertomus on Matteuksella (Matt. 8: 28 – 34) ja Luukkaalla (Luuk. 8: 26 – 39). Edellisessä kertomuksessa Jeesus tyynnytti myrskyn ja näin osoitti voimansa luonnon yli. Tässä kertomuksessa tulee esille Jeesuksen voima Saatanan yli.

Maantiede tuo tälle kertomukselle ongelman. Gerasan kaupunki sijaitsi Gennesaretin järvestä noin 45 kilometrin päässä. Gadara vastaavasti noin 10 kilometrin päässä. Evankeliumin kuvaus sopisi jonnekin järven rannan lähelle. Selityksiä on kaksi, joko Markus tunsu todella huonosti Palestiinan maantieteen tai sitten nimitys Gerasan alue tarkoitti laajaa aluetta.

Hautoja pidettiin pahojen henkien asuinsijoina. Pahat henget yhdistettynä hautoihin tässä kertomuksessa kertoo miehen olevan pahojen henkien ja kuoleman välimaastossa. Markus kuvaa erittäin tarkoin miestä: ”eikä kukaan pystynyt köyttämään eikä kahlehtimaan häntä.” ”Mitä sinä minusta tahdot, Jeesus, Korkeimman Jumalan poika? Jumalan tähden, älä kiduta minua!” Pahat henget tunnistavat, kuka Jeesus on. He myös tietävät, että Jeesuksen tuodessa Jumalan valtakunnan koittaa pahojen henkien rankaisun aika.

Jeesus aikoi käskää pahan hengen lähtemään miehestä, sillä Hän tiesi, että paha henki hallitsee miestä, mies ei hallitse itseään eikä pahoja henkiä. Nyt Jeesus kysyy: ”Mikä sinun nimesi on?” Vastauksen antaa paha henki: ”Legioona.” Tämä on roomalaisen sotaväenosaston nimi johon kuului kuusi tuhatta miestä. Vastaus kertoo miehessä olevan useita pahoja henkiä.

Kumpikin osapuoli, sekä pahat henget, että Jeesus, pyrkivät käyttämään nimeä. Nimen käyttäminen osoittaa valtaa tai kohdistaa toiminnan tiettyyn persoonaan. Ensin nimeä käytti paha henki. Jeesus käänsi tilanteen vastakkaiseksi kysymällä pahan hengen nimeä.

Pahojen henkien oli löydettävä toinen asuinsija. Muuten heitä kohtaisi lopun ajan rankaisu. Pahat henget pyysivät, että he saisivat jäädä samalle alueelle. Näin heidän rankaisunsa aika siirtyisi eteenpäin.

Sikalauman olemassaolo kertoo, että todennäköisesti oltiin juutalaisten asuttaman alueen ulkopuolella. Juutalaiset pitivät sikoja saastaisina eläiminä, eivätkä he syö sianlihaa.

Jeesus salli pahojen henkien siirtyä sikoihin. Sikalauman tuhoutumista on selitetty eri tavoin. Esimerkiksi demonien voiman kerrotaan johtavan tuhoon.

Jeesuksen voimaa kuvaa se, että nyt ihmiset kohtaavat entisen riivatun istuvan pukeutuneena ja täydessä järjessä. He joutuivat ”pelon valtaan”. He ymmärsivät, että Jeesus oli karkottanut pahat henget ja sen seurauksena sikolauma tuhoutui. Seudun asukkaille kysymys oli isosta taloudellisesta menetyksestä. He pyysivät Jeesusta poistumaan alueelta. Tilanne näyttää olleen kuitenkin rauhallinen, kertomuksessa ei ole mitään viittausta minkäänlaiseen väkivaltaan tai uhkailuun. Jeesuksen toimintaa kuvatessaan tämä kertomus muodostaa poikkeuksen. Tämän kertomuksen lisäksi vain viikunapuun kiroaminen on aikaansaanut tuhoa.

Miehen pyyntö ”saada jäädä hänen seuraansa” tarkoitti tulemistä opetuslapsiksi. Jeesus antoi hänelle kuitenkin tehtävän hänen omalle alueelleen: ”kerro tästä suuresta teosta, jonka Herra on armossaan sinulle tehnyt.” Herra -sana tässä yhteydessä voisi merkitä Isä Jumalaa, mutta todennäköisempää on, että se viittaa Jeesukseen. Miehen tehtävä oli kertoa ilouutista omalla alueellaan. Mies toteutti saamansa tehtävän. Dekapolin alue tarkoittaa kymmentä hellenistisen kulttuurin piiriin kuuluvaa kaupunkia Gennesaretin ja Jordanin itäpuolella, jotka olivat perinteisen Israelin ulkopuolella. Niistä pohjoisin oli Damaskos ja eteläisin Filadelfia, nykyinen Amman.